

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра загальнотехнічних дисциплін, технологій та цивільної безпеки

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЦИВІЛЬНА БЕЗПЕКА**

Спеціальність 014 Середня освіта (Природничі науки)
Освітня програма «Середня освіта (Природничі науки)»

Інститут психології і педагогіки
психолого-природничий факультет

2020 – 2021 навчальний рік

Робоча програма «Цивільна безпека» для студентів за спеціальністю 014 Середня освіта (Природничі науки).

Мова навчання: українська

Розробники: доц. Тимощук О.С.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальнотехнічних дисциплін, технологій та цивільної безпеки

Протокол від «31» серпня 2020 року № 9

Завідувач кафедри загальнотехнічних дисциплін, технологій та цивільної безпеки

(доц. Тимощук О.С.)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету
Протокол від «2» вересня 2020 року № 4

Голова навчально-методичної комісії психолого-природничого факультету

(доц. Сяська І.О.)
(прізвище та ініціали)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта/ Педагогіка	Вибіркова	
Модулів – 2	Спеціальність: 014 Середня освіта (Природничі науки)	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: підготовка індивідуально-дослідного завдання		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		2-й	2-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 7	Освітній ступінь: магістр	20 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		-	-
		Лабораторні	
		10 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	72 год.
		Індивідуальні завдання:	
		8 год.	
Вид контролю:			
	зал.	зал.	
Передумови для вивчення дисципліни (безпека життєдіяльності, основи охорони праці, виробнича безпека і санітарія, пожежна безпека, безпека навчального процесу)			

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Цивільна безпека» є одним із ключових елементів становлення майбутнього магістра середньої освіти з природничих наук, що пояснюється високою необхідністю забезпечення власної та безпеки учнів та освітнього процесу зокрема. Безпека як комплексне явище, згідно з

Конституцією України (стаття 3), закону України «Про освіту», закону України «Про середню освіту» є значно важливішою, а ніж результати навчання.

Вчитель у своїй професійній діяльності досить широко використовує небезпечні речовини та обладнання, організовує екскурсії на природні та виробничі об'єкти, а також лабораторії. Крім того вчитель повинен володіти знаннями щодо своїх дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій на різних етапах своєї діяльності, оскільки саме він, відповідно до освітнього нормативно-правового забезпечення, відповідає за здоров'я життя та працездатність учнівської/студентської молоді. Варто відмітити й потреби запобігання професійному вигоранню вчителя, профілактиці професійних захворювань в галузі, ефективного використання нормативно-правових актів з охорони праці, тощо. Все це вимагає від вчителя володіння широким безпекознавчим спектром професійних компетентностей, формування яких відбувається у ході вивчення навчальної дисципліни «Цивільна безпека».

Мета вивчення дисципліни «Цивільна безпека» полягає у формуванні у майбутніх магістрів середньої освіти умінь та компетентностей для забезпечення ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням комплексної безпеки навчально-виховного процесу.

Завдання вивчення дисципліни передбачає забезпечення гарантії збереження здоров'я і працездатності учнів (студентів) та педагогів у виробничих умовах освітньої галузі через ефективне управління охороною праці й цивільним захистом та формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набути таких **компетентностей**:

- ЗК 2. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо на засадах сталого розвитку суспільства та поваги до прав і свобод людини.
- ЗК 7. Здатність відповідально ставитися до завдань і обов'язків, мотивувати людей до досягнення спільної мети.
- СК 5. Здатність формувати мотивацію до здоров'язбережувальної і природобезпечної діяльності, яка спрямована на безпеку та дотримання здорового способу життя.

Програмні результати навчання:

ПРН 16. Дотримуватися норм безпечної поведінки щодо себе, інших людей та збереження навколишнього середовища.

ПРН 18. Розуміти сутність взаємозв'язків між природним середовищем, людиною й суспільством та пояснювати стратегію сталого розвитку і принципи збалансованого природокористування.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті освоєння повного курсу навчальної дисципліни студенти повинні мати глибокі міцні і системні знання з усього теоретичного курсу, а саме: законодавство про охорону праці в галузі освіти; загальні закони та підзаконні нормативні акти щодо безпечного вивчення біології у закладах освіти різних рівнів; права, обов'язки та відповідальність працівника і керівника підприємства або закладу невиробничої (освітньої) сфери; способи і засоби захисту населення від вражаючих факторів, аварій, катастроф, наслідків стихійних лих і сучасної зброї масового ураження; порядок дій сил ЦЗ і населення в умовах надзвичайних обставин; основи організації і здійснення заходів щодо надання допомоги потерпілим і життєзабезпечення населення при виникненні надзвичайних ситуацій. У результаті проходження лабораторно-практичного циклу: використовувати знання законів про охорону праці при організації безпечної та здорової роботи, навчально-виховного процесу згідно свого фахового спрямування; користуватися гарантіями прав громадян на охорону праці: встановлення робочого часу і часу відпочинку, охорони праці жінок і молоді, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці, відшкодування шкоди потерпілим; встановлювати контроль та нагляд за станом охорони праці; організувати навчання з питань охорони праці серед учнів та персоналу закладу освіти; організувати розслідування нещасного випадку на робочому місці; організувати атестацію робочих місць за умовами праці; практично здійснювати заходи захисту населення від наслідків аварій, катастроф, наслідків стихійних лих і сучасної зброї масового ураження; керувати підготовкою формувань і проведенням рятувальних та інших невідкладних робіт на об'єкті господарчої діяльності відповідно до майбутньої спеціальності; оцінювати радіаційну, хімічну біологічну обстановку.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 1. Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі .

Законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі освіти. Показчик нормативно-правових актів з питань охорони праці. Галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища. Положення про організацію системи управління охороною праці в галузі. Державні нормативні акти про охорону праці (НПАОП) міжгалузеві та галузеві. Система стандартів безпеки праці – державні стандарти України (ДСТУ) міждержавні, міжгалузеві та галузеві нормативні акти (ГОСТ ССБТ).

Практична робота №1: Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасних випадків та професійних захворювань.

Тема 2. Міжнародні норми в галузі охорони праці.

Охорона праці як невід'ємна складова соціальної відповідальності. Визначення та основні принципи соціальної відповідальності. Міжнародні норми соціальної відповідальності. Стандарт SA 8000 «Соціальна відповідальність». Міжнародний стандарт ISO 26000 «Настанова по соціальній відповідальності». Вимоги до забезпечення охорони праці в структурі соціальної відповідальності. Законодавча основа Євросоюзу з питань охорони праці. Охорона праці – частина соціальної політики ЄС. Директиви ЄС з охорони праці. Рамкова директива 89/391/ЄС «Про введення заходів, що сприяють поліпшенню безпеки та гігієни праці працівників». Трудові норми Міжнародної організації праці. Конвенції та Рекомендації МОП. Основні Конвенції МОП в галузі охорони праці.

Тема 3. Спеціальні розділи охорони праці в галузі навчання біології.

Аналіз умов праці у галузі навчання біології за показниками шкідливості та небезпечності чинників виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. Загальні вимоги безпеки в галузі. Вимоги безпеки під час експлуатації основного технологічного обладнання, при підготовці сировини та при виробництві продукції. Вимоги безпеки до розміщення обладнання та утримання робочих місць. Забезпечення безпеки контрольно-вимірювальних приладів, автоматизованих систем управління, сигналізації та зв'язку. Вимоги до санітарного контролю за станом повітря робочої зони. Вимоги до засобів індивідуального захисту. Особливості заходів електробезпеки на підприємствах галузі. Санітарно-гігієнічні вимоги до умов праці в галузі. Шкідливі хімічні речовини, біологічні чинники, виробничий пил. Вібрація, шум, інфразвук, ультразвук. Виробничі випромінювання. Мікроклімат робочої зони. Охорона праці під час навчання у спеціалізованих класах загальноосвітніх закладів. Вимога до приміщень, освітлення, мікроклімату, захисту від шуму і вібрації, обладнання та організації робочого місця. Кабінети (лабораторії) біології, комп'ютерний клас та ін. Вимоги безпеки до лабораторних приміщень та обладнання для наукових досліджень.

Тема 4. Атестація робочих місць за умовами праці.

Атестація робочих місць за умовами праці.

Атестація робочих місць за умовами праці. Мета, основні завдання та зміст атестації. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць. Карта умов праці. Методичні рекомендації. Гігієнічна оцінка умов праці, оцінка технічного та організаційного рівня робочого місця. Пільги і компенсації.

Тема 5. Навчання з питань охорони праці в установах галузі освіти.

Інструктажі з питань охорони праці за характером та часом проведення. Обов'язки відповідальних осіб за проведення інструктажів. Організація та проведення обов'язкових та періодичних медичних оглядів робітників різних категорій. Проведення інструктажів з учнями на різних етапах навчально-виховного процесу. Облік проведення інструктажів у кабінеті (лабораторії) біології.

Тема 6. Травматизм та професійні захворювання в галузі освіти. Розслідування нещасних випадків.

Положення про розслідування та облік нещасних випадків, які трапилися з учнем, студентом, слухачем, курсантом начальної-виховної заклади. Мета та завдання розслідування нещасних випадків. Обов'язки роботодавця щодо розслідування нещасних випадків. Обставини, за яких проводиться розслідування.

Розслідування професійних захворювань. Організація розслідування, склад комісій з розслідування, основні документи. Дослідження та профілактика виробничого травматизму. Звітність та інформація про нещасні випадки, аналіз їх причин. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. Основні технічні та організаційні заходи щодо профілактики травматизму та професійної захворюваності в галузі.

Практична робота №2: Розслідування нещасного випадку в галузі.

Тема 7. Основні заходи пожежної профілактики на закладах освіти

Пожежна профілактика у закладах освіти. Особливості забезпечення закладів освіти та кабінетів біології зокрема засобами гасіння пожежі. Дії вчителя біології при виникненні пожежі. Профілактика виникнення пожеж у закладах освіти.

Лабораторно-практична робота №3: Евакуація учнів та персоналу при виникненні пожежі у навчальному закладі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОСНОВИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Тема 8. Моніторинг небезпек, що можуть спричинити надзвичайних ситуацій.

Роль і місце захисту населення відповідно до Кодексу цивільного захисту України (01.07.2013 року). Надзвичайні ситуації мирного та воєнного часів, їх вплив на життєдіяльність людей та характеристика осередків ураження. Загальна характеристика можливих наслідків надзвичайних ситуацій в Україні. Характеристика осередків ураження, що виникають при застосуванні сучасних засобів ураження.

НС, причини виникнення та складові системи їх моніторингу. Галузевий моніторинг за станом безпеки у відповідній сфері відповідальності центральних органів виконавчої влади. Найменування та визначення основних показників джерел природних НС та номенклатура, позначення, розмірність і порядок визначення параметрів уражальних чинників джерел техногенних НС, які контролюються і підлягають прогнозуванню.

Основні етапи аналізу НС та прогнозування їхніх наслідків. Опис явищ, що прогножуються, перелік вихідних даних. Способи виявлення потенційно-небезпечних зон з імовірними джерелами НС. Зонування територій за ступенем небезпеки.

Тема 9. Планування з питань цивільного захисту. Методика підготовки і проведення занять, розробка плану-конспекту для проведення занять з ЦЗ.

Зміст теми. Нормативно-методичні документи із створення і управління діяльністю спеціалізованих служб та (або) функціональних

підсистем Єдиної державної системи цивільного захисту в залежності від профільного напрямку ВНЗ. Плануючі документи з теоретичного і практичного навчання персоналу ОГ до дій у НС, організація і проведення спеціальних об'єктових навчань, тренувань з відпрацювання заходів за планами реагування на НС, локалізації та ліквідації аварій.

Організація навчання населення з цивільного захисту оборони, методика проведення занять з цивільного захисту. Навчання населення з цивільної оборони. Методика підготовки і проведення занять, розробка плану-конспекту для проведення занять з цивільного захисту. Методика розробки планів з попередження НС. Комплекс організаційних та інженерно-технічних заходів щодо запобігання та мінімізації наслідків НС природного характеру.

Вимоги до складання та змісту аналітичної і оперативної частини плану локалізації і ліквідації аварійних ситуацій. Методика планування заходів із фізичного, функціонального, та комбінованого захисту персоналу, а також ліквідації наслідків НС. Дії викладачів і учнів у надзвичайних ситуаціях.

Практична робота №4. Організація проведення навчання з питань цивільного захисту у закладі освіти.

Тема 10. Основи організації проведення заходів щодо надання допомоги потерпілим та життєзабезпечення населення в НС. Функції у сфері цивільного захисту

Зміст теми. Інформування населення про наявність загрози або виникнення НС, правил поведінки та способів дій в цих умовах. Завдання психологічного захисту. Своєчасне визначення контингенту постраждалих та розв'язання соціальних потреб. Недопущення паніки та недобросовісного розподілу допомоги. Організація діяльності, спрямованої на допомогу дітям, людям похилого віку.

Психологічна допомога населенню, яке постраждало внаслідок НС. Профілактика гострих панічних реакцій, психогенних нервово-психічних порушень. Принципи та методи психологічної допомоги при посттравматичному стресі. Технології профілактики посттравматичних стресових розладів.

Практична робота №5. Вивчення індивідуальних та колективних засобів та заходів захисту населення при виникненні надзвичайної ситуації.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
Л		П	лаб	інд	с.р	л		П	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Охорона праці в галузі професійної освіти												
Тема 1. Основні	10	2	2		2	4	10	-				10

захисту. Методика підготовки і проведення занять, розробка плану-конспекту для проведення занять з ЦЗ												
Тема 10. Основи організації проведення заходів щодо надання допомоги потерпілим та життєзабезпечення населення в НС. Функції у сфері цивільного захисту	10	2	2				2	-				8
Разом за змістовим модулем 2	30	6	4									
Усього годин	90	20	10	2			58	90	6	6		78

6. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

7. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1. Охорона праці при роботі за комп'ютером.
2. Опрацювання розділу «Охорона праці» в колективному договорі.
3. Розробка та погодження інструкцій з охорони праці.

8. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

1. Електрозахист навчальних приміщень (кабінет, лабораторії з біології).
2. Охорона праці при роботі з хімічно-небезпечними речовинами.
3. Безпека при роботі із живими організмами.
4. Розрахунок кількості засобів гасіння пожежі у кабінеті біології

9. САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Організаційна структура фізкультурного руху в Україні.
2. Система фізичного виховання в Україні, її мета та завдання.
3. Організація і керівництво фізичним вихованням.
4. Форми фізичного виховання студентів.
5. Спосіб життя і здоров'я: педагогічна та медична Валеологія.
6. Сучасне уявлення про здоров'я.
7. Здоровий спосіб життя та чинники, що на нього впливають.
8. Стан здоров'я студентської молоді на початку ХХІ століття.

9. Особиста та суспільна гігієна.
10. Гігієнічні вимоги до загартування.
11. Гігієнічні вимоги до житлових, службових приміщень та спортивних споруд.
12. Студентський спортивний рух.
13. Виховання лідерських якостей у студентів засобами фізичної культури та спорту.
14. Мотивація занять фізичного вдосконалення.
15. Спрямованість використання засобів фізичної культури і спорту в процесі навчання у вищих навчальних закладах і їх методологічні основи.
16. Законодавча база розвитку фізичної культури і спорту в Україні.
17. Структура, взаємозв'язок і характер діяльності фізкультурно-спортивних організацій України.
18. Науково-інформаційне забезпечення фізкультурно-спортивного руху.
19. Програма побудови курсу фізичного виховання.
20. Організація і зміст навчально-виховного процесу у навчальних відділеннях.
21. Правила безпеки в побуті.
22. Призначення першої долікарської допомоги.
23. Перша допомога при ушкодженнях м'яких тканин.
24. Організація навчання та перевірки знань з питань охорони праці у закладах освіти.
25. Організація громадського контролю за дотриманням законодавства про охорону праці.
26. Порядок створення комісії з питань охорони праці на підприємстві.
27. Проведення інструктажів на робочому місці.
28. Проведення інструктажів для вихованців, учнів і студентів.
29. Порядок розробки інструкцій з питань організації та охорони праці.
30. Аналіз, прогнозування травматизму і професійних захворювань на виробництві.
31. Профілактика травматизму і професійних захворювань на виробництві.
32. Вимоги санітарії до чистоти повітряного середовища виробничих приміщень.
33. Визначення параметрів мікроклімату приміщень.
34. Оцінка санітарно-гігієнічних умов праці.
35. Загальні заходи та засоби нормалізації параметрів мікроклімату приміщень.
36. Паспортизація робочого місця.
37. Запобігання вибуху газо-, паро- і пилоповітряних сумішей.
38. Вимоги до конструкції машин і обладнання.
39. Роль механізації, автоматизації, дистанційного та програмного управління у підвищенні безпеки праці.
40. Основні нормативні та законодавчі акти України з питань безпеки життєдіяльності.
41. Оцінка динаміки ефективності функціонування системи управління охороною праці в галузі.
42. Організація контролю дотримання вимог щодо проведення навчання працівників підприємства з питань охорони праці.

43. Розробка пропозицій щодо зниження напруженості праці та тяжкості робіт за окремими професіями та характером робіт у галузі.
44. Визначення категорії і класу вибухо- і пожежонебезпечних галузевих об'єктів і факторів пожежної небезпеки.
45. Визначення типу, кількості первинних засобів гасіння пожежі та вимог до стаціонарних засобів гасіння пожежі.
46. Вимоги щодо обладнання приміщень, галузевих об'єктів засобами автоматичної пожежної сигналізації.
47. Організація розслідування нещасного випадку на виробництві.
48. Організація служби охорони праці на підприємстві.
49. Організація навчання та перевірки знань з питань охорони праці у закладах освіти.
50. Проведення інструктажів для вихованців, учнів і студентів.
51. Аналіз, прогнозування та профілактика травматизму і професійних захворювань на виробництві.
52. Оцінка санітарно-гігієнічних умов праці.
53. Роль механізації, автоматизації, дистанційного та програмного управління у підвищенні безпеки праці.
54. Заходи зі зменшення небезпеки ураження електричним струмом. Організація надання допомоги при ураженнях електричним струмом.
55. Забезпечення пожежної безпеки на виробництві. Організація пожежної охорони .
56. Організація пожежного захисту підприємства.
57. Оцінка пожежної небезпеки виробництва.
58. Організація евакуації людей із будівель і приміщень. Розрахунок часу на евакуацію людей.
59. Організація навчання працівників з питань пожежної безпеки.
60. Визначання категорії і класу вибухо-, пожежонебезпечних галузевих об'єктів.

10. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне науково-дослідне завдання з курсу «Цивільна безпека» передбачає підготовку презентацій або портфоліо по змістових модулях, що включає вивчення передового виробничого, наукового досвіду аспектів цивільної безпеки в галузі освіти, біології, тощо.

11. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ:

- залік;
- модульний контроль;
- тести;
- захист лабораторних робіт;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

12. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ.

В університеті діє накопичувальна кредитно-трансферна система оцінювання програмних результатів навчання студентів, що реалізується в ході виконання і захисту практичних/лабораторних робіт, виконання ІНДЗ та модульного контролю, для яких визначено мінімальну кількість балів, яку слід набрати для формування рейтингового балу студента та виставлення його у залікову книжку і відомість успішності студентів з відповідними оцінками за національною та Європейською кредитно-трансферною системами на рівні 60% від запланованого.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
33-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

- усне опитування під час лабораторних занять та захист звітів за результатами виконання завдань лабораторних робіт;
- контроль рівня теоретичних знань студентів у формі модульної контрольної роботи;
- контроль за самостійною роботою студентів у формі колоквіуму;
- перевірка індивідуальних науково-дослідних завдань;
- перевірка рефератів, портфоліо, презентацій.

13. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Модуль 1,2 (залік)

Поточне тестування та самостійна робота							ІНДЗ	Залік	Сума
Змістовий модуль № 1			Змістовий модуль № 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7			
10	10	10	10	10	10	10	20	10	100

14. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Самостійна робота студентів над теоретичним та практичним матеріалом навчальної дисципліни здійснюється в таких формах:

- вивчення теоретичного матеріалу, що викладений на лекційних заняттях та призначеного для самостійного опрацювання;
- індивідуальне та групове виконання навчальних завдань, розв'язування евристичних задач із реальної предметної області;
- розв'язування проблемно-ситуативних, навчально-виробничих завдань, кейсів, тощо.

В якості навчально-методичного забезпечення самостійної роботи студентів використовується базова та додаткова література з дисципліни, інтернет-ресурси, матеріал лекцій, методичні рекомендації для виконання завдань лабораторних робіт та виконання самостійної роботи.

15. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Катренко Л.А., Пістун І.П. Охорона праці в галузі освіти: Навчальний посібник. 2-ге вид. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 304 с.
2. В.І. Кошель, Г.П. Сав'юк, Б.С. Дзундза Охорона праці в галузі освіти: Навчально-методичний посібник / [Укладачі: В.І. Кошель, Г.П. Сав'юк, Б.С. Дзундза] – Івано-Франківськ: Івано-Франківськ: НАІР, 2013. – 154 с.
3. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навч. посіб. – 4-те вид., допов. і перероб. – К.: Університет «Україна», 2009. – 295 с.
4. Третьяков О.В., Зацарний В.В., Безсонний В.Л. Охорона праці: Навчальний посібник з тестовим комплексом на CD/ за ред. К.Н. Ткачука. – К.: Знання, 2010. – 167 с. + компакт-диск.
5. Гогіташвілі Г. Г., Карчевські Є.-Т., Лапін В. М. Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами: Навч. посіб. – К.: Знання, 2007. – 367 с.
6. Закон України «Про охорону праці».
7. Кодекс законів про працю України.
8. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».
9. Закон України «Про пожежну безпеку».
10. Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку».
11. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».

12. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності».
13. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».
14. Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності».
15. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 р. № 1112 «Деякі питання розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві».
16. НПАОП 0.00-4.03-04 «Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 08.06.2004 р. № 151.
17. Бикова О.В., Болієв О.В., Деревинський Д.М., Єлісеєв В.Н., Миронець С.М., Осипенко С.І., Півень Ю.О. та інші. Основи цивільного захисту: Навч. посібник К: 2008. – 223 с.
18. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навч. посібник / Львів, 2010. – 384 с.
19. Гончарук В.Є., Качан С.І., Орел С.М., Пуцило В.І., «Оцінка обстановки у надзвичайних ситуаціях». Навчальний посібник, Видавництво НУ «Львівська політехніка». Львів, 2004р., – 136с

Додаткова література:

1. Збірник законодавчих та нормативних актів з питань охорони праці. В. Р. Сердюк. – Вінниця : Континент-ПРИМ, 1995. – 231 с.
2. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. - Охорона праці. – 1998 – № 6. – С. 29-44.
3. Основи охорони праці. Підручник. / К. Н. Ткачук та ін. За редакцією К. Н. Ткачука і М. О. Халімовського. – К.: Основа, 2003. – 472 с.
4. Бондаренко Є. А. Пожежна безпека: Навчальний посібник. – Вінниця: ВДТУ, 2008. – 109 с.
5. Кобилянський О. В. Охорона праці при експлуатації електроустановок. Навчальний посібник. – Вінниця : ВДТУ, 2002. – 125 с.
6. Сердюк В., Олійник М., Коваль А. Модульна технологія навчання з охорони праці. – Вінниця : Континент-ПРИМ, 2004. – 356 с.
7. Закон України Про внесення змін до Закону України "Про охорону праці" від 21 листопада 2002 року № 229-IV з урахуванням Закону України "Про внесення змін до статті 12 Закону України "Про охорону праці" № 1331-IV від 25 листопада 2003 р.

8. Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про страхові тарифи на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності" від 3 квітня 2003 № 660-IV.

9. Закон України "Про пожежну безпеку" із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 15 листопада 1997 року № 618/97-ВР, від 18 листопада 1997 року № 642/97-ВР.

10. Основи законодавства України про охорону здоров'я із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 3 лютого року № 2978/XII, від 25 лютого 1994 року № 4039а-XII, ВВР, від 23 вересня 1994 року № 183/94-ВР, ВВР, від 13 жовтня року № 200/94-ВР, від 14 лютого 1997 року № 70/97-ВР, від 22 лютого 2000 року № 1489-111, Декретом Кабінету Міністрів України від 31 грудня 1992 року № 23-92.

11. Закон України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення із змінами і доповненнями, внесеними Законами України" від 17 грудня 1996 року № 607/96-ВР, від 11 червня 1997 року № 331/97-ВР, від 18 листопада 1997 року № 642/97-ВР, від 30 червня 1999 року № 783-XIУ, від 14 грудня 1999 року № 1288-XIV, від 21 грудня 2000 року № 2171-111, від 15 листопада 2001 року № 2788-111.

12. Закон України "Про об'єкти підвищеної небезпеки" від 18 січня 2001 року № 2245-111.

13. Лист Міністерства праці і соціальної політики № 12-1-3/2907 від 26.07.02 щодо застосування штрафних санкцій на підприємства, установи, організації відповідно до Статті 31 Закону України "Про охорону праці".

14. Положення про розробку інструкції з охорони праці (наказ Мінпраці і соціальної політики України, Комітету по нагляду за охороною праці від 29 січня 1998 року № 9, зареєстровано в Мінюсті України 070498 № 226/2666).

15. Національна програма поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2001-2005 роки (Затверджено постановою КМУ від 10 жовтня 2001 року № 1320).

16. Положення про порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві (Затверджено постановою КМУ від 21 серпня 2001 року № 1094).

17. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру (Затверджено постановою КМУ від 22 березня 2001 року № 270).

18. Програма розвитку виробництва засобів індивідуального захисту працівників на 2001-2004 роки (Затверджено постановою КМУ від 8 серпня 2001 року, № 852).

19. Перелік заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення та придбання яких включаються до валових витрат (Затверджено постановою КМУ від 2 червня 2003 року, № 994).

20. Серіков. Я. О. Основи охорони праці: навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. – Харків: ХНАМГ, 2007. – 227 с.

21. Методичні вказівки з курсу "Цивільна оборона" для студентів магістратури денної форми навчання / Укл.: О.І. Бабенко, Р.І. Черевко. – К.: КДЕУ, 1997. –136 с.

22. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). - Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. - 125 с.

16. Інформаційні (інтернет) ресурси

1. <http://www.dnopr.kiev.ua> - Офіційний сайт Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляду).

2. <http://www.mon.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

3. <http://www.mns.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства надзвичайних ситуацій України.

4. <http://www.social.org.ua> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.

5. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система "Нормативні акти України (НАУ)".